

"Yaşıl enerji"yə keçidin aktiv fazası

Azərbaycan ənənəvi neft-qaz ölkəsi olmaqla alternativ enerji sahəsində də tendensiyaları müəyyən edir

Mustafa Kamal

"Azərbaycan qazına olan mövcud tələbat var, ixtiyarımızda mənbələr var və nəqliyyat marşrutlarımız yerindədir. Yeri gəlmişkən, onu da deyim ki, ötən il ərzində türkiyəli dostlarımızla fəal kommunikasiya nəticəsində biz Türkiyə vasitəsilə trans-Balkan boru kəməri sistemindən istifadə etmək razılığına gəldik. Bu işə şaxələndirmə layihəsi daxilində növbəti şaxələndirmə deməkdir. Daha artıq alternativlər və seçimlər ola bilər. Çünki onların hər biri enerjinin şaxələndirilməsi, enerji təhlükəsizliyinin maksimum səmərəliliklə təmin olunması kimi vahid məqsədə xidmət edir". Bu fikirləri Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 10-cu və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 2-ci iclaslarında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev deyib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, hamımız nələrin baş verdiyini bilirik. Azərbaycan "yaşıl enerji"yə keçid prosesinin aktiv fazasındadır.

Mart ayının 1-də Bakıda, "Gülüstan" sarayında keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 10-cu və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 2-ci iclası Azərbaycanın enerji sahəsində qazandığı uğurlar baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Tədbirdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev bir çox mühüm mesajlar verib. Ölkə başçısı əməkdaşlığın yeni perspektivlərinin müzakirə olunduğu toplantıda enerjinin şaxələndirilməsi və enerji təhlükəsizliyi məsələlərində Azərbaycan-Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın yeni təchizat coğrafiyasının yaradılmasına xidmət etdiyini bildirib. Bu, Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində nə qədər mühüm rol oynadığını göstərir. Enerji sahəsində qazanılan uğurlar bu istiqamətdə ölkəmizin yaratdığı yeni reallıqları əks etdirir.

Dövlət başçısı çıxışında tərəfdaşlıqda etibarlılıq amilinə xüsusi olaraq toxunaraq bildirib ki, Azərbaycan etibarlı tərəfdaş olduğunu artıq sübut edib, bizim sözüümüz imzamız qədər dəyərlidir. Ona görə də bizimlə əməkdaşlıq edən ölkələr, beynəlxalq təşkilatlar, transmilli şirkətlər əmin ola bilərlər ki, qarşımıza qoyduğumuz planlar, üzərimizə götürdüyümüz bütün öhdəliklər vaxtında həyata keçiriləcək. Azərbaycan Avropanı ənənəvi enerji ilə təmin etməklə bərabər, təmiz və ekoloji sağlam gələcək naminə "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığa da töhfə verir. Ölkəmiz bu il COP29-a ev sahibliyi ilə "yaşıl enerji"yə global keçidin inkişafı və hamı üçün daha davamlı və firavan gələcəyin qurulmasında konstruktiv rol oynamağa sadıq olduğunu bəyan edir. Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 10-cu və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 2-ci iclası Cənub Qaz Dəhlizinin inkişafı və qaz tədarükünün artırılması, Xəzər-Qara Dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizinin yaradılması və bərpaolunan enerjinin imkanlarından istifadə mövzularında plenar sessiyalarla yadda qaldı.

Xəzər dənizinin 157 GVt-ıq dəniz külək potensialından istifadə etməklə Xəzər-Qara Dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizinin yaradılması, ilkin mərhələdə 4 GVt "yaşıl elektrik enerjisi" və "yaşıl qazın" ixracı istiqamətində mühüm işlər görülür. Layihə çərçivəsində tərəfdaş ölkələr - Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstanla görüşlər keçirilib. Qeyd edək ki, Bolqarıstan da bu layihəyə maraq göstərir. Layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırmasının ilk nəticələri bu ilin sonunda məlum olacaq. Bu yaxınlarda "yaşıl enerji"nin ötürülməsi üçün Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın enerji sistemlərinin birləşdirilməsinə dair Əməkdaşlıq Memorandumu imzalanıb. "Azərbaycan-Türkiyə-Avropa" "yaşıl enerji" dəhlizinin reallaşdırılması və bərpaolunan enerji mənbələrinin Azərbaycanın Naxçıvan bölgəsindən Türkiyəyə və daha sonra Avropaya ixracı üçün Türkiyə ilə əməkdaşlıq davam etdirilir. Beləliklə, Azərbaycan regionda "yaşıl enerji" əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün əhəmiyyətli körpüdür. Ekspertlərin qənaətinə görə, bərpaolunan enerjinin 3 dəfə artırılması ilə bağlı global vədin həyata keçirilməsi regional kontekstdə vacibdir. Azərbaycan bu mərhələdə Avropanın enerji təchizatını "yaşıl enerji" və hidrogenlə şaxələndirə bilər.

Xüsusən qütblərəarası ziddiyyətin artdığı bir məqamda Azərbaycan Prezidentinin zamanında uzaqgörənliklə reallaşdırdığı infrastruktur, həmçinin Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi bu gün faktiki olaraq Avropa üçün alternativsiz və çox cazibədar enerji təchizatçısı rolunda çıxış etməkdədir. Dövlət başçısının təbircə desək, Azərbaycan qazına tələbat var, ixtiyarımızda mənbələr var və nəqliyyat marşrutlarımız

yerindədir. Digər tərəfdən, interkonnektor layihələri bizə Avropada mümkün qədər çox məntəqələri əhatə etməklə bağlı söylərimizi davam etdirməyə imkan verir. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin şaxələndirilməsi və genişləndirilməsi istiqamətində yeni marşrutların qurulması və yeni mənbələrin cəlb olunması ən önəmli məsələdir. Qeyd etmək lazımdır ki, Cənub Qaz Dəhlizi artıq 3 ildir ki, fəaliyyətdədir. Bu, Avrasiyada ən böyük infrastruktur layihələrindən biridir. Uzunluğu 3500 kilometr, inteqrasiya edilmiş boru kəməri sistemi olan bu layihə enerji təhlükəsizlik və əməkdaşlıq layihəsidir. Azərbaycan özünün ənənəvi enerji öhdəliklərinə sadıq qalmaqla, neft hasilatından tədricən qaz istehsalına strateji keçidi uğurla təmin etmək üzrədir. Hazırda Azərbaycan altısı Avropa ölkəsi olmaqla, 8 dövlətə qaz nəql edir.

Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin (IRENA) baş direktoru Françesko La Kamera bildirib ki, dünya ölkələrinin 68 faizi neft və qaz idxal edir. Enerjiyə olan tələbatı ödəmək üçün istehsal artır ki, bu da "yaşıl enerji"yə keçidi ləngidir. Lakin Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi layihələr bu istiqamətdə atılan böyük addımdır. Azərbaycan COP29-un keçirilməsi üçün öhdəlik götürüb. Neftdən gələn gəlirləri alternativ enerji istehsalına yönəldilməsi olduqca mütərəqqi haldır. Bu, qlobal çağırışlara cavabdır. Günəş, külək, su elektrik stansiyalarının istifadəyə verilməsi atmosfərə atılan karbon qazının həcmi azaldacaq. Azərbaycan alternativ enerji mənbələrindən əldə edəcək 4 qiqavat elektrik enerjisi ixrac etməyi planlaşdırıb ki, bu da əhəmiyyətli məsələdir. Azərbaycan "yaşıl enerji"yə keçid prosesini uğurla həyata keçirir.

Ölkə başçısı qeyd edib ki, əsas investorlarımız Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən "Masdar" və Səudiyyə Ərəbistanından olan "ACWA Power" şirkətləridir. Həmçinin digər ölkələrdən olan şirkətlər də bizimlə çalışır. Bizim bərpaolunan enerji ehtiyatları baxımından nəhəng potensialımız var, istər Xəzər dənizində, istərsə də qurudakı potensial olsun. "Qara Dəniz Yaşıl Kabel" layihəsi ilə Avropaya "yaşıl enerji"nin önəmli ixracatçılarından biri olmağı nəzərdə tuturuq. Artıq qərara alınıb ki, bu layihə inteqrasiya edilmiş layihə olmaqla Xəzər dənizindəki külək dəyirmanlarından yeni ötürücü xətlərlə Qara dənizin dibi ilə Avropaya gedəcək.

Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 ölkəmizin bərpaolunan enerjinin istehsalı və tranziti sahəsində də regional liderliyini möhkəmləndirməklə yanaşı, Azərbaycanın iqlim dəyişmələri ilə də mübarizədə rolunu gücləndirəcək. Çünki rəsmi Bakının ekoloji siyasətinin ana xəttində həmişə bir prinsip özünü qabarıq göstərir - ətraf mühit sərvətimiz, sağlamlığımız və rifahımızdır. Rəsmi Bakı beynəlxalq münasibətlərin məsuliyyətli üzvü kimi hər zaman bildirir ki, ekoloji problemlərin həll edilməsi üçün birlikdə işləmək zəruridir və COP29 belə qlobal müzakirələrin aparılması üçün güclü platformaya çevriləcək. Bu mənada, 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi də qlobal müzakirələrə töhfə verəcək. Son məlumatlara görə, Azərbaycanın ümumi elektrik enerjisi istehsalında bərpaolunan enerji mənbələrindən istehsal olunan güc 1688 meqavat və ya ümumi gücün təxminən 20 faizini təşkil edir. 2030-cu ilə qədər bu rəqəmin 30 faizə qədər yüksəldilməsi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda Azərbaycan külək və günəş enerjisi istehsalını da artırır və bu enerji resursunun 80 faizini ixrac etməyi düşünür. İmzalanmış müqavilələrə və anlaşma memorandumlarına əsasən, 2030-cu ilədək Azərbaycan 5 min meqavata qədər, yəni 5 qiqavat günəş və külək enerjisi istehsal edəcək. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan "yaşıl enerji"yə keçid prosesinin aktiv fazasındadır və iqlim dəyişmələri ilə bağlı olan COP29-a ev sahibliyi etmək istəyimiz ölkəmizin iradəsini nümayiş etdirir. Bütün dünya müşahidə edəcək ki, Azərbaycan ənənəvi neft-qaz ölkəsi olmaqla alternativ enerji sahəsində tendensiyaları müəyyən edir və onlara istiqamət verir.